

Drivers of Change

Persoonlijke
en inspirerende
getuigenissen van
de Afrikaanse
diaspora

Drivers of Change

*Persoonlijke en inspirerende
getuigenissen van de
Afrikaanse diaspora*

Voorwoord

Dit portrettenboek bevat verhalen die overeenkomen met het mijne. Het zijn diasporaverhalen. Mijn verhaal is dat van een jongeman die in dit kikkerlandje belandde, waar hij de taal moest zien te bemachtigen, leren zeuren over het weer en omgaan met een cultuur die sterk individualistisch was. Wat het voor mij dragelijk maakte, was mijn overtuiging dat ik het hier zou gaan maken. Het was geen blind optimisme. Net als anderen wist ik dat het moeilijk zou zijn. Maar ik wist waar ik vandaan kwam: uit een oorlogsgebied, Liberia, uit de klauwen van armoede, uit een plaats waar ik niet kon zijn wie ik wilde worden. Het bijzondere aan het diasporaleven is hoe de verschillen tussen twee groeperingen in het

land van herkomst soms wegvallen, hoe je kijk op dingen ruimer wordt. Niet voor niets zoeken we elkaar op, om ons eraan te herinneren wie we zijn. Maar het verleden blijft ons achtervolgen. We bedenken manieren om met dat verleden om te gaan: door projecten in het land van herkomst te ondersteunen, scholen te bouwen, conferenties te organiseren rondom vraagstukken als ontwikkeling en vrede. Hierdoor zijn we beter en scherper dan wie ook in staat om onze visie op de toekomst van deze landen te verwoorden. We proberen ons leven in balans te houden, zowel het gruwelijke verleden als de zonnige toekomst een plaats te geven. Dit is tegelijk onze zegen en vloek. Het maakt ons bijzonder.

Vamba Sherif | Schrijver

Over ons

Alberta Opoku (tekst) komt uit Ghana. Ze heeft journalistiek gestudeerd in Utrecht en in New York en is al bijna tien jaar werkzaam als schrijfster. Ze is ook producent en medepresentator van het programma Bridges with Africa, een uitzending van Radio Nederland Wereldomroep. Alberta's betrokkenheid gaat verder dan haar professionele werkzaamheden. Zo is ze onder andere lid van de Raad van Bestuur van het African Diaspora Policy Centre (ADPC) en de Evert Vermeer Stichting.

Rebke Klokke (beeld) is al jaren in Nederland en Afrika werkzaam als fotografe met als specialiteit portretten en reportages. Ze heeft dertien jaar in Afrika gewoond. Ze is zowel bekend met de mensen die in Afrika gebleven zijn, als met diegenen die in een nieuw thuisland wonen. Recentelijk woonde ze drie jaar in Oeganda, waar ze in 2007 het Kampala fotoboek publiceerde, een boek dat het dagelijks straatleven van de inwoners van deze bruisende stad vastlegt. Sinds twee jaar woont ze weer in Utrecht waar ze haar liefde voor Afrika kan inzetten voor projectwerk voor onder andere Warchild, ICCO en Pharos.

Veel leesplezier!

Na een periode van strijd is het tijd om de schade te inventariseren en aan de wederopbouw te werken. Tot dusver hebben vooral regeringen en internationale organisaties hun aandeel aan de wederopbouw geleverd. Maar Afrikanen, die het conflict in hun thuisland zijn ontvlucht, eisen vanuit de diaspora steeds vaker hun rol op in het opbouwproces.

Dit boekje portretteert tien Afrikanen in Nederland die zich nog zeer verbonden voelen met het land van hun jeugd. Hun inzet varieert van het bouwen van een school tot het verbeteren van de positie van vrouwen en van het stimuleren van ondernemerschap tot het aanleren van persoonlijke hygiëne.

Sommigen zetten zich in omdat ze vinden dat bepaalde zaken verbeterd kunnen worden, voor anderen is het

een mogelijkheid om in het reine te komen met hun schuldgevoel omdat ze zijn gevlucht.

Wat deze tien Afrikanen zo uniek maakt, is niet alleen hun onophoudelijke toewijding aan vrede en ontwikkeling, maar ook het feit dat ze bij uitstek ervaringsdeskundigen zijn. Dit is waarschijnlijk een van de geheimen van hun succes. En ondanks de ernst van de situatie, zijn er genoeg redenen om te lachen om het leven in twee werelden. Hun getuigenissen laten zien dat ogenschijnlijke kleine bijdragen van de diaspora een grote impact kunnen hebben op de levens van mensen hier en in Afrika. Wij hopen dat deze verhalen ook u zullen inspireren.

Alberta Opoku | Journalist en Rebke Klokke | Fotograaf

‘Afrikanen willen geen aalmoezen’

“Ik was een jaar of vier toen het Soedanese Volksbevrijdingsleger (SPLA) mij rekruteerde als kindsoldaat. Ik kreeg mijn training net over de grens met Ethiopië, samen met andere kinderen. Maar ik heb nooit gevochten. John Garang, de SPLA-leider, vond ons te jong om te vechten. Op een dag vertelde hij ons dat onze landgenoten die gewond terugkeerden naar het kamp verzorging nodig hadden. Dat kun je alleen doen via onderwijs, niet met een AK-47 machinegeweer, zei hij. Ik wilde vechten, geen ‘verplegertje spelen’. Ik deserteerde en ging naar Khartoem, waar ik allerlei baantjes had om een opleiding te bekostigen. Via mensensmokkelaars belandde ik in 2000 als asielzoeker in Nederland. In het asielzoekerscentrum kreeg ik ineens goed te eten en te drinken,

en een fatsoenlijk bed. Ik voelde me enorm schuldig. Daarom besloot ik om het goed te maken: ik zou een school bouwen in Soedan. In 2006, toen ik mijn familie en mijn dorpsgenoten eindelijk weer zag, vertelde ik over mijn plan voor de school. Ze adviseerden mij een dorpschool te bouwen. Ouders laten hun dochters vanaf een bepaalde leeftijd niet meer naar school gaan in de stad, omdat daar ook jongens op zitten. Ik stemde toe onder één voorwaarde: dat de dorpsbewoners eigenaar van de school zouden worden en zouden helpen bij de bouw, het onderhoud en het vinden van ondersteunend personeel. De lokale overheid levert een aantal leraren; ik vul 't aan met gepensioneerde Nederlandse docenten. Omdat de ouders te arm zijn om schoolgeld

te betalen, doen zij en de kinderen allerlei klusjes in en om de school. Onderwijs is alleen waardevol als je het verdient. Ik ben daarvan het levende bewijs. Alles wat je gratis krijgt, beschouw je als vanzelfsprekend. Daarom word ik soms boos op ontwikkelingsorganisaties die Afrika met verkeerde motieven de verkeerde vorm van hulp geven. Afrikanen willen geen aalmoezen. Ze willen een partner die verantwoordelijkheid eist en ze serieus neemt. Mijn project is een protest tegen deze ontwikkelingsorganisaties. En een manier om met mijn geweten in het reine te komen.”

Kon

NAAM **Kon Kelei**

ORGANISATIE **Cuey Machar
Secondary School Foundation
(middelbaar onderwijs)**

EXPERTISE **Onderwijs**

WOONPLAATS **Nijmegen**

LAND VAN HERKOMST **Soedan**

‘Ik ben een compleet andere Stéphanie’

“Het heft in eigen handen nemen, dat is waarschijnlijk de belangrijkste les die ik geleerd heb tijdens de oorlog. Ja, ik ben een compleet andere Stéphanie geworden: sterker en vrijgevochten.

De oorlog van 1993 zette mijn leven op zijn kop. Met mijn twee maanden oude baby vluchtte ik naar Kenia. Toen ik in 1998 in Nederland kwam, had ik nog steeds geen rust, omdat het nog een paar jaar zou duren voordat ik met mijn familie herenigd werd. Wat mij op de been hield was mijn geloof en het feit dat ik niet iemand ben die aan de zijlijn gaat wachten op wat anderen voor me in petto hebben.

Vandaar mijn toewijding aan de vrouwen van Burundi! Ik ken hun

verhaal. Generaties lang zijn de meisjes van Burundi opgevoed met het idee dat ze op zoek moeten naar een goede man die voor ze zorgt. De meeste vrouwen in Burundi zijn dan ook huisvrouw. Dit veranderde in de oorlog. Tienduizenden vrouwen verloren hun vader en broers, of werden opeens weduwe. Ze werden gedwongen om onafhankelijk te worden.

Ik wilde ze helpen om hun eigen kracht in te zetten. In 2004 ging ik met een groep vrouwen naar Burundi, waar we vertelden dat vrouwen in Nederland geen toeschouwers zijn maar actief deelnemen in de maatschappij. Tijdens een volgend bezoek bespraken we verschillende

manieren om met conflicten om te gaan. De les hieruit was dat met wederzijds begrip en respect een conflict niet in doodslag en geweld hoeft uit te monden. Dit klinkt voor de meeste mensen logisch, maar voor deze vrouwen was het een heel nieuw perspectief.

Nu er vrede is in Burundi, kijk ik naar de ontwikkeling op langere termijn. Als voormalig docent Frans heb ik vooral belangstelling voor onderwijs. Dus ga ik deze herfst weer terug met een groep docenten Engels om ideeën en onderwijsmethoden uit te wisselen met vakgenoten in Burundi. Engels wordt steeds belangrijker als taal en Burundi heeft wel wat in te halen op dat vlak.”

NAAM **Stéphanie Mbanzore**

ORGANISATIE **Burundian Women
for Peace and Development
(BWPD)**

EXPERTISE **Gender en
Empowerment**

WOONPLAATS **Rotterdam**

LAND VAN HERKOMST **Burundi**

Stéphanie

“De afgelopen jaren heb ik een groot aantal Afrikaanse vrouwen in de diaspora uit hun isolement zien breken. Toen ik voor het eerst in Nederland kwam, ontdekte ik een schrikbarend gebrek aan zelfbewustzijn en eigen identiteit bij vrouwen uit de Hoorn van Afrika die hier wonen. Ze waren zichzelf helemaal kwijtgeraakt tijdens de asielpcedure. Ondanks hun verblijfsvergunning en materiële luxe waren ze gestrest en eenzaam. En nog erger, ze hadden geen enkele ambitie. Ik wist dat het anders en beter kon, maar in die tijd, twaalf jaar geleden, kon ik nog niet veel voor ze doen. Ik was vanuit Italië hierheen gekomen voor mijn zieke zuster. Toen ze overleed, ben ik gebleven en voogd

geworden van haar kinderen. Hoe moeilijk de situatie ook was, ik hield het vol. Voor mezelf en voor mijn zusters kinderen. Daarom kon ik niet accepteren dat vrouwen uit de Hoorn van Afrika zich min of meer terugtrokken uit het maatschappelijk leven in Nederland. Omdat ik zelf een Somalische ben, weet ik hoe deze vrouwen zijn en herken ik de manier waarop ze reageren. Ook weet ik hoe ik hun denkwijze en veerkracht kan beïnvloeden. Nadat ik gewend was aan mijn nieuwe leven in Nederland, besloot ik om meer tijd te steken in deze vrouwen. Gelukkig verlegde Stichting African Sky, die zich tot die tijd op mannen en vrouwen uit heel Afrika richtte,

op dat moment de focus naar vrouwen uit de Hoorn van Afrika. Ik stapte aan boord en we verschoven de ambities naar het verbeteren van de positie van vrouwen en naar onderwijs over huiselijk - en andere vormen van - geweld. Ongeveer drie jaar geleden hebben we de Somalische Vrouwenagenda opgezet om vrede, ontwikkeling en politiek bewustzijn te stimuleren. Het is een landelijke beweging waarin vrijwel alle vrouwenorganisaties uit Somalië en de diaspora zijn vertegenwoordigd. Dit lijken kleine stappen, maar de impact is groot.”

Stella

‘Kleine stappen, grote impact’

NAAM **Stella Ismail**

ORGANISATIE **Stichting African Sky**

EXPERTISE **Gender/Hoorn van Afrika**

WOONPLAATS **Utrecht**

LAND VAN HERKOMST **Somalië**

“Niets is bevredigender dan je eigen geld verdienen. Hulp ontnemt mensen hun overlevingsinstinct en hun vindingsrijke om tegenslag te overwinnen en zelf succesvol te zijn. Ik geloof in handel, niet in hulp. De ondernemers waar ik mee werk bewijzen iedere dag weer mijn gelijk. Dankzij mijn jarenlange werkervaring in commerciële organisaties heb ik een solide netwerk in de zakelijke sector in Nederland. En omdat ik half Ethiopisch, half Eritrees ben, kan ik als intermediair optreden tussen ondernemers hier en daar. Dat is het kerndoel van Teampro: het stimuleren van de handelsbetrekkingen tussen Nederland en Oost-Afrika. We houden marktontwikkelingen en -kansen in de gaten en geven advies. We voeren marktonderzoek uit, doen

haalbaarheidsstudies en bemiddelen bij subsidies gericht op economische ontwikkeling in Oost-Afrika. Het begon allemaal zo'n tien jaar geleden. Een vriend van mij had iemand nodig om een project in Ethiopië te evalueren. In het hotel in Addis Abeba werd ik aangeklampt door Ethiopische zakenlieden die alles wilden weten over Nederland. Ze hadden iemand nodig die allerlei zaken voor hen kon regelen - van het kopen van bedrijfsapparatuur tot het organiseren van vergaderingen. Ik was stomverbaasd! Ze wilden zaken doen, maar Europa leek zo ver weg dat ze niet eens overwogen om gewoon eens te bellen naar potentiële zakenpartners. Ik rook een kans. Ik zei mijn baan op als specialist in productveiligheid bij een

groot internationaal chemieconcern en ontwierp een ondernemersplan om het zakendoen met Ethiopië te promoten. Het begon met een handelsmissie naar Nederland. De Ethiopiërs betaalden zelf hun ticket en overnachting, maar er moest geld bij. Toen ik het ministerie van Buitenlandse Zaken om hulp vroeg, stonden ze niet bepaald te trappelen. ‘Ethiopiërs? Zaken doen? Weet je ‘t zeker?’ Een tijdje later keerde ik terug met sponsorgeld van elf grote bedrijven op zak. De ambtenaren waren onder de indruk en besloten de handelsmissie te financieren. Ik zie mogelijkheden waar anderen misschien verblind worden door de risico's. Dat is mijn succesformule.”

NAAM **Rachel Tocklu**

ORGANISATIE **Teampro**

EXPERTISE **Ondernemerschap**

WOONPLAATS **Rotterdam**

LAND VAN HERKOMST **Ethiopië/Eritrea**

A professional portrait of Rachel Tocklu, a woman with dark hair, smiling and wearing a light-colored blazer. She is standing with her arms crossed against a plain, light background.

Rachel

‘Ik geloof in handel, niet in hulp’

“Door de oorlog en de nasleep daarvan maakte ik mij als vader grote zorgen om de toekomst van mijn kinderen en eigenlijk om alle kinderen van Sierra Leone. Daarom wilde ik iets doen voor de wederopbouw van mijn land.

In Nederland, waar ik negen jaar geleden heen ben gevlucht, ontmoette ik gelukkig een aantal mensen met dezelfde gedachte. We besloten om een organisatie op te zetten om aan Sierra Leone terug te kunnen geven wat het land tijdens de oorlog - en eigenlijk al langer daarvoor - verloren heeft. We waren het er over eens dat we het anders zouden aanpakken dan andere ontwikkelingsorganisaties.

In plaats van standaardhulp te geven,

openden we een kantoor in Sierra Leone, waar mensen om hulp kunnen vragen. In wezen helpen wij hen bij de ‘wederopbouw’ van hun leven. Zij zijn de architecten, wij de metselaars. Zij vertellen ons wat ze willen, hoe ver ze in dat proces zijn en welke ondersteuning ze nodig hebben. Wij haken daarop in.

Deze succesvolle aanpak werkt op alle fronten, van onderwijs tot landbouw. Vorig jaar hebben we Wereldbank D-MADE award gewonnen voor ons visverkoopproject. Een groep vrouwen die verse vis verkoopt op de grootste markt van Freetown, benaderde ons omdat ze een probleem hadden met de opslag van hun vis. Ze hadden hulp nodig om een koelruimte te bouwen, om de niet verkochte vis in

te bewaren. Ik zag onmiddellijk een voordeel voor iedereen. De vrouwen kunnen voortaan grote partijen vis inkopen en langere tijd bewaren.

Ze hoeven niet meer elke dag naar de groothandel. Zo houden ze meer tijd over voor zichzelf en voor hun kinderen.

Natuurlijk waren mensen sceptisch over het bouwen van een koelruimte in een gebied waar je niet kunt vertrouwen op de elektriciteitsvoorziening. Die mensen hebben we verstoeld doen staan! We hebben een slimme oplossing gevonden die ook nog eens milieuvriendelijk is. Als milieudeskundige ging dat laatste mij nog het meeste aan het hart.”

NAAM **Sulaiman Bangura**

ORGANISATIE **We Care
Development Foundation**

EXPERTISE **Milieu**

WOONPLAATS **Wageningen**

LAND VAN HERKOMST **Sierra Leone**

Sulaiman
‘Zij zijn de architecten, wij zijn de metselaars’

‘Ik hoop de juiste ‘wapens’ te leveren’

“Ik ben zwart, vrouw, overduidelijk moslima en oud. Dat is mijn buitenkant. Vanbinnen tref je van alles aan, zoals een moeder, echtgenote, ondernemer, bezorgde Darfuri en academica. Mijn echtgenoot en ik hebben onze bul allebei halverwege de jaren tachtig in Nederland behaald, maar ik kon geen geschikte baan vinden. Noch in de academische wereld, noch in de commerciële. Dus verhuisden we terug naar Soedan. In 2003, toen het conflict in Darfur zijn hoogtepunt bereikte, ben ik weer naar Nederland teruggekeerd. Voordat ik vertrok, beloofde ik de vrouwen van Darfur dat ik ze zou helpen om niet alleen deze crisis te overleven, maar

er ook sterker uit te komen. Dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan. Mijn echtgenoot en ik runnen een bedrijf dat diensten aan ambassades verleent, zoals het legaliseren van akten. Dat kost heel veel tijd. En samen met onze zoon verzorgen we ook nog eens ondernemerscursussen voor migranten. Hoe ik ook mijn best deed, helaas kreeg het merendeel van mijn projecten in Darfur geen financiering. Dankzij al mijn verschillende rollen bleef ik stug volhouden. Omdat ik Darfuri, vrouw en docent ben, begrijp ik hoe de vrouwen in Darfur hun toekomst voor zich zien. En zij kennen mij, vertrouwen mij. Doordat ik in

Nederland woon, beschouwen ze me als neutraal. Hierdoor kan ik vrouwen van rivaliserende etnische groepen laten samenwerken. Dat wordt alleen maar vechten, dacht iedereen van tevoren. Nou, reken maar dat de vrouwen vechten: voor vrede! Via ons platform ‘Darfur Women Uniting for Peace’ hebben vrouwen nu een aandeel in het vredesproces. Zij vechten onvermoeibaar voor een toekomst zonder conflicten. Voor henzelf en voor hun kinderen. Met voldoende financiële ondersteuning hoop ik hun de juiste ‘wapens’ te kunnen leveren om voor zichzelf op te leren komen: scholing en computercursussen.”

Mekka

NAAM **Mekka Abdelgabar**

ORGANISATIE **Stichting**

**Vrouwen Organisatie
Nederland - Darfur (VOND)**

EXPERTISE **Onderwijs en**

Ondernemerschap

WOONPLAATS **Den Haag**

LAND VAN HERKOMST **Soedan**

“Leren door te doen is ons motto. JAN wordt geheel gerund door ons, jongeren die hier als ama's kwamen - alleenstaande minderjarige asielzoekers. We vertellen nieuwkomers over huisvesting, onderwijs en integratie in de Nederlandse samenleving. Degenen die nog in het legalisatieproces zitten, informeren we over wetten en nieuwe regels. Elk lid van JAN heeft het legalisatietraject doorgemaakt of zit er nog midden in. We zijn ervaringsdeskundigen, je krijgt het nergens beter. Zelf kwam ik tien jaar geleden naar Nederland. Ik had geluk. Vijf jaar later kreeg ik een permanente verblijfsstatus. Een groot aantal minderjarige Angolese vluchtelingen wordt weer

teruggestuurd. Dus hebben we zowel met jongeren hier als daar te maken. Onze nieuwsbrief met actualiteiten uit Angola is van groot belang voor diegenen die uiteindelijk geen permanente verblijfsvergunning krijgen. Op die manier blijven ze op de hoogte van wat er daar gebeurt. Dat vergemakkelijkt het aanpassingsproces als ze toch teruggestuurd worden. Ons werk houdt niet op in Nederland. Ook in Angola zelf informeren we degenen die terugkeren over hun kansen daar. We hebben een groot netwerk binnen het bedrijfsleven in de grote steden. We bemiddelen voor stages en trainingsplaatsen zodat de jongeren kunnen werken aan een goede

toekomst, ongeacht waar ze wonen. Ze leren van hun collega's daar en brengen op hun beurt de in Nederland opgedane kennis en ervaring over aan de thuisblijvers. Ik ga zelf ook voor een stage naar Angola, als onderdeel van mijn sociaal-culturele studie. 'Wees ambitieus!' Dat is wat we onze leden vertellen. Maak je kennis ten gelde. Misschien, op een dag, word ik president van Angola. Ik ben altijd al gefascineerd door politiek, maar ik wil niet het beleid van een ander uitvoeren. Ik wil mijn eigen beleid maken. In Angola is de president de enige die voldoende macht heeft om echte verandering teweeg te brengen.”

Juliano

‘Ik wil president van Angola worden’

NAAM **Juliano Da Silva Rodrigues**

ORGANISATIE **Jonge Angolezen**

Nederland (JAN)

EXPERTISE **sociaal-cultureel werk**

WOONPLAATS **Rotterdam**

LAND VAN HERKOMST **Angola**

"Mijn moeder was lerares handen-arbeid. Als klein meisje verkocht ik al het werk van haar leerlingen. Ik heb altijd een grote passie gehad voor kunst en kunstnijverheid. Toen ik naar Europa vertrok met mijn Franse echtgenoot, begon ik met het promoten van Ethiopië in Europa via kunst en cultuur. Toen we 22 jaar geleden naar Nederland verhuisden, startte ik mijn eigen importbedrijf. Ik leverde kunst, ornamenten, thee en kruiden aan musea, Ethiopische restaurants en markten in Nederland, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Ongeveer twaalf jaar geleden ben ik begonnen met koffieceremonies op festivals. De klanten zaten in een grote cirkel en wisselden met elkaar van gedachten terwijl wij ze Ethiopische koffie, brood en popcorn serveerden. De koffieceremonies waren een groot succes, dus ik besloot om de promotie van Ethiopië

nog wat groter aan te pakken. We hebben marketingstudenten in zowel Amsterdam als Addis Abeba uitgenodigd om ideeën aan te dragen voor een modern, maatschappelijk verantwoord en duurzaam merk. Een team van studenten aan de Amsterdamse New Business School en St. Mary's University College in Addis Abeba won in 2006 de pitch met *Meleya*, dat 'identiteit' betekent in het Amhaars. *Meleya* staat voor biologische en eerlijke fairtrade producten die gemaakt worden volgens traditionele methoden. Het merk omvat een breed assortiment: wijn, koffie, honing en thee. Tot dusver hebben we de merknaam gebruikt om een

exclusieve collectie koffie te promoten - rechtstreeks afkomstig uit Ethiopië. In de herfst van 2009 introduceren we een minder exclusieve soort om een grotere afzetmarkt te bestrijken. Biologisch en duurzaam zijn niet de enige kenmerken die onze melanges uniek maken. We combineren kunst met exclusieve ontwerpen. Elk pak *Meleya*-koffie heeft een label met daarop een afbeelding van een schilderij van een hedendaagse kunstenaar. In ruil daarvoor bieden wij de artiesten een digitale expositieruimte aan. Via mijn netwerk in de kunstwereld exposeer ik ook een aantal kunstwerken in Nederlandse kunstgalerieën. Een winwinsituatie voor alle partijen."

NAAM **Debitu Lusteau**

ORGANISATIE **Meleya**

EXPERTISE **Branding/Marketing**

WOONPLAATS **Den Haag**

LAND VAN HERKOMST **Ethiopië**

‘Ethiopië promoten via kunst en cultuur’ Debitu

Bioli

‘Ik voelde me nederig en opgetogen tegelijk’

“Ik ben opgegroeid aan de oevers van de rivieren in Zaïre. Mijn vader was kapitein op een veerboot. Ik zag veel van mijn land vanaf het water. Ik ben ruim 25 jaar geleden gevlucht, toen mijn vrienden waren gearresteerd tijdens een demonstratie van studenten. In 1996 ging ik voor het eerst weer terug. Ik herkende de Democratische Republiek Congo, zoals mijn land nu genoemd wordt, bijna niet meer. Zo erg was het achteruit gegaan. Dit was niet meer het land dat ik kende vanaf het water.

Terug ik Nederland heb ik Stichting Bambale opgericht die zich inzet voor gezondheidszorg, onderwijs en landbouw. De focus kwam op landbouw te liggen, nadat ik met eigen ogen tieners had gezien die niet

ouder leken dan een jaar of acht. Ze kregen alleen te eten als hun ouders wat spulletjes konden ruilen tegen voedsel. Die mensen vroegen mij hoe ze voedsel konden verbouwen voor eigen consumptie. Ik vertelde ze dat ze meer moesten verbouwen, om te verkopen. Het geld dat ze daarmee verdienen, kunnen ze gebruiken voor onderwijs of medische zorg. Nu hebben we een coöperatie van vijftig vrouwen in vier dorpen die cassave en andere gewassen verbouwen.

Als medisch analist weet ik hoe belangrijk de meeste basale gezondheidszorg is. Maar zelfs dagelijkse hygiëne is geen gewoonte in Congo. Ik zag operatiezalen en dacht bij mezelf: ‘wie hier ook geopereerd wordt, hij of zij gaat gegarandeerd

dood’. Afrikaanse ziekenhuizen zijn allesbehalve perfect, maar deze waren wel heel erg slecht.

Het heeft geen zin om Congolezen iets te leren op de Nederlandse manier, daar zitten ze niet op te wachten. We begonnen met de echt primaire zaken, zoals handen wassen na toiletbezoek; het toilet afsluiten met een deksel, ook als het een gat in de grond is; het matras reinigen meteen nadat een kind in bed heeft geplast en niet wachten totdat het doordrenkt is met urine.

Toen ik laatst weer in Congo was, zag ik dat de mensen de hygiëneregels toepasten. Ze zeiden: ‘gelukkig heb je ons niet gezegd dat we een wasmachine nodig hebben’. Ik voelde me nederig en opgetogen tegelijk.”

NAAM **Bioli Ikele**

ORGANISATIE **Stichting Bambale**

EXPERTISE **Onderwijs in
gezondheidszorg**

WOONPLAATS **Eindhoven**

LAND VAN HERKOMST **Democratische
Republiek Congo**

“Toen ik Oeganda ontvluchtte, wilde ik in contact komen met andere Oegandezen in Nederland, maar ik kon ze nergens vinden. Uiteindelijk heb ik er een aantal ontmoet. Samen hebben we een diaspora-organisatie opgericht om de cultuur en feestdagen van ons geboorteland in ere te houden. Inmiddels hebben we een levendige online-gemeenschap met vijfhonderd leden. We houden elkaar op de hoogte van praktische zaken, zoals overlijdens, geboortes en verjaardagen. Maar we willen méér doen. Twee jaar geleden hebben we een conferentie georganiseerd over de rol van diaspora in vredesprocessen. Een van de sprekers was een jonge vrouw, die tijdens de oorlog als meisje van dertien ontvoerd was door rebellen.

Ze werd systematisch mishandeld, verkracht en van de ene naar de andere commandant doorgegeven. Toen ze terugkeerde naar haar geboortedorp, accepteerde de gemeenschap haar wel, maar haar kinderen niet. De jonge vrouw wist een groep te vormen van 117 voormalige seks-slavinnen en hun 300 kinderen. Ze waren op zoek naar een plek om te wonen en te werken aan hun toekomst. Het verhaal van deze jonge vrouw raakte ons enorm. We waren erg onder de indruk van haar kracht en moed. Daarom besloten we onze eigen Amsterdamse ‘Gulu-walk’, die wereldwijd in verschillende steden plaatsvindt, te organiseren, om geld in te zamelen voor een opvangcentrum. Eind dit jaar komt het eerste deel af.

Eind volgend jaar is ook de school voor beroepsonderwijs klaar, waar de vrouwen in een paar jaar worden klaargestoomd om te werken. Zelfstandig, of voor een werkgever. Ik heb van dit project geleerd dat zelfs de kleinste bijdrage een groot verschil kan maken. Ik denk er nu over om dit concept verder uit te bouwen. We sturen nu allemaal geregeld 100 euro naar huis via diverse kanalen. Als duizend Oegandezen elk 100 euro via dezelfde bank zouden sturen, kan dat bedrag geïnvesteerd worden om inkomsten te genereren in Afrika. Noem me gek, maar ik denk dat het idee de moeite waard is om over na te denken.”

Ali

NAAM **Ali Balunywa**

ORGANISATIE **Pearl of Africa Foundation**

EXPERTISE **Sociaal activist/
Organisator Gulu-walk**

WOONPLAATS **Almere**

LAND VAN HERKOMST **Oeganda**

‘Zelfs de kleinste bijdrage kan een groot verschil maken’

Meer informatie

African Diaspora Policy Centre (ADPC)
www.diaspora-centre.org

African Centre for the Constructive Resolution of Disputes (ACCORD)
www.accord.org.za

Bonn International Center for Conversion (BICC)
www.bicc.de

Council on Foreign Relations (CFR)
www.cfr.org

DIASPEACE
www.diaspeace.org

European Centre for Conflict Prevention (ECCP)
www.conflict-prevention.net

The International Crisis Group
www.crisisgroup.org

Nairobi Peace Initiative
www.npi-africa.org

Colofon

Dit boekje is een initiatief van het African Diaspora Policy Centre (ADPC), het Multicultural Women Peacemakers Network Netherlands (MWPN), HIRDA en NCDO.

Teksten: Alberta Opoku

Eindredactie: Lonneke van Genugten

Fotografie: Rebke Klokke

Vertaling: VertaalCircuit, Maarssen

Vormgeving: Brigitte Bazuin, Reclamemet

Drukwerk: Stolwijkgrafax Jonroo Costra, Diemen

Oplage: 3000 exemplaren

Met speciale dank aan Agnes Verhulst.

Het portrettenboekje 'Drivers of Change' verschijnt in gedrukte vorm in het Nederlands/Engels. Op www.diaspora-centre.org vindt u de online versie in het Nederlands, Frans en Engels.

Uitgever:

NCDO

Telefoon: +31 (0)20 568 87 88

Fax: +31 (0)20 568 87 87

E-mail: info@ncdo.nl

Website: www.ncdo.nl

Amsterdam, augustus 2009

